

Bildande av Skenäs naturreservat i Norrköpings kommun och fastställande av skötselplan för naturreservatet

Länsstyrelsen Östergötlands beslut

Länsstyrelsen förklarar det område som framgår av den heldragna svarta linjen på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Syfte, föreskrifter och skötselplan för reservatet redovisas nedan. Beslutet fattas med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken.

Naturreservatets namn ska vara Skenäs.

Beslutet riktar sig till allmänheten samt fastighetsägare och innehavare av särskild rätt vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Syftet med reservatet

Syftet med Skenäs naturreservat är att i gynnsamt tillstånd bevara och vårda delar av en naturligt grund havsvik med höga naturvärden i den marina miljön samt i omgivande vassområden och havsstrandängar. Syftet är också att i gynnsamt tillstånd bevara de angränsande betespräglade ek- och tallskogarna och skogarna med naturskogskaraktär. De typiska arter och växt- och djursamhällen som är karaktäristiska för dessa livsmiljöer ska förekomma i gynnsamt tillstånd. Syftet är också att säkerställa att naturliga strukturer och funktioner i marina ekosystem upprätthålls. Områdets betydelse som rast- och häckningsområde för fåglar samt reproduktions- och uppväxtområde för akvatiska djurarter skall skyddas och om möjligt förstärkas. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Utpekade livsmiljöer, arter och naturtyper enligt Natura 2000 skall uppnå eller bibehålla ett gynnsamt tillstånd. Områdets vattenmiljö ska hålla god ekologisk status.

Syftet ska nås genom att;

- fisksamhället, speciellt rovfiskbestånden, förvaltas för att gynna naturliga funktioner i marina näringsvävar;
- den marina miljön skyddas från ingrepp som riskerar orsaka försämrade förhållanden för områdets växt- och djursamhällen;
- de kulturformade naturvärdena på de hävdade havsstrandängarna bibehålls genom naturvårdsinriktad skötsel eller restaurering;

- skogen lämnas i huvudsak för fri utveckling med undantag för de betespräglade skogarna som fortsätter hävdas. En försiktig frihuggning av ljusgynnade träd kan utföras.
- Åtgärder för att återställa påverkade områdets hydrologi
- För att nå syftet för friluftslivet kan anordningar för friluftslivet bli aktuella.

Föreskrifter

Förutom de föreskrifter som anges nedan gäller också annan lagstiftning i reservatet.

A. Inom reservatet gäller följande inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden. Inom reservatet är det inte tillåtet att:

1. anlägga mark- eller luftledning samt rör eller ledning i vattnet eller på eller i botten;
2. uppföra ny byggnad eller anläggning på såväl land som i vatten;
3. avverka, gallra, röja, så, plantera, markbereda eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar;
4. tillföra växtnäringsämnen, jordförbättringsmedel, kemiska eller biologiska bekämpningsmedel på mark eller i vatten;
5. omföra betesmark till åker eller skogsmark;
6. anlägga fiskodling eller vattenbruk.

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

7. dika, dämna, muddra, gräva, schakta, utfylla, tippa, spränga, borra, plöja eller på annat sätt skada mark eller havsbotten, med undantag för underhåll av befintliga anläggningar;
8. anlägga brygga, kaj eller båthamn.

Förbuden i A-föreskrifterna har beslutats med stöd av 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken.

B. För att tillgodose syftet med reservatet förpliktar Länsstyrelsen ägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande åtgärder genomförs inom reservatet utan att någon ytterligare ersättning utbetalas:

1. utmärkning av naturreservatets gräns samt uppsättning av informationsskyltar;
2. skötsel av naturmiljöer med betesdrift alternativt slätter, vegetationsröjningar, uppsättande och underhåll av stängsel;
3. åtgärder i syfte att stärka förutsättningarna för rovfisk och de marina livsmiljöerna;
4. undersökning/uppföljning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden (luft-, mark- och vattenförhållanden) och friluftsliv;

5. begränsa och/eller förhindra storskaliga angrepp av åttatandad granbarkborre genom utplacering av fällor, utläggning av fångstvirke, fällning och barkning av angripna granar, rotkapning och barkning av vindfällda granar;
6. återställning av hydrologin;
7. friställning av grova eller gamla, hävdpräglade och vidgreniga träd från konkurrerande träd utan naturvärde;
8. skada och döda enstaka träd i syfte att skapa kådad ved, håll och död ved;
9. iordningsställande, markering och underhåll av friluftslivsanordningar som en vandringsled;
10. bekämpning av invasiva arter eller främmande arter, vid behov.

Bestämmelserna i B-föreskrifterna har beslutats med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken.

C. Länsstyrelsen beslutar att utöver vad som annars gäller ska följande föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom reservatet gälla. Inom reservatet är det inte tillåtet att:

1. samla ved, bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar;
2. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning genom att borra, spränga, gräva, rista, hacka eller måla.

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

3. samla ryggradslösa djur eller kryptogamer med undantag för enstaka individer för artbestämning;
4. anordna tävlingar eller bedriva lägerverksamhet;
5. utföra sådan vetenskaplig undersökning eller enstaka studie som kan leda till skada eller annan negativ påverkan på växt- eller djurlivet.

Förbuden i C-föreskrifterna har beslutats med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som behövs för reservatets vård, skötsel, uppföljning eller dokumentation av växt- och djurliv samt mark- och vattenförhållanden eller åtgärder för friluftslivets behov och som framgår av B-föreskrifterna för att tillgodose syftet med naturreservatet.

Föreskrifterna ska heller inte utgöra hinder för skötsel och underhåll av anläggningar enligt servitut eller för Sjöfartsverkets drift och underhåll av sjösäkerhetsanordningar inklusive siktröjningar för dessa. Föreskrifterna ska inte heller hindra nyanläggning av för sjösäkerheten

nödvändiga sjösäkerhetsanordningar eller åtgärder i enlighet med gällande markavvattningsföretag.

Skötselplan

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogad skötselplan, bilaga 2, för naturreservatets långsiktiga vård.

Förvaltare för naturreservatet ska vara Länsstyrelsen Östergötland.

Skäl för beslutet

Den betade utbredda strandängan, de grunda vegetationsklädda bottarna och den luckiga betade skogen med stort inslag av ek och gammal tall har ett mycket högt naturvärde tillsammans med de arter som hör till dessa naturtyper.

Strandängan sydväst om Skenäs har ett mycket högt naturvärde. Den är värdefull för häckande och rastande vadare och andfåglar bland annat har tofsvipa, rödbena och enkelbeckasin noterats. På den hävdade strandängan växer till exempel hävdgynnade arter som gulkämpar, ormtunga, blåsklöver, strandkrypa och slätterblomma.

Strandängan avslutas mot norr av en luckig betad skog dominerad av ek och tall med ett mindre inslag av gran. Många av träden är riktigt gamla med håligheter. Även Hässelholmen i väster är bevuxen med gamla träd av framför allt tall liksom ön Ljungholmen.

De vegetationsklädda bottarna har ett mycket högt naturvärde, bland annat genom dess stora betydelse för fågellivet och funktion som lek- och uppväxtmiljö för fisk. Kärlväxten axslinga dominerar men även borstnate, hornsärv och frilevande blåstång är relativt vanligt förekommande. Av lite ovanligare arter förekommer även kransalgerna grönsträfs, borststräfs och havsrufse.

Området är även förklarat som så kallat Ramsarområde, ett våtmarksområde av internationell betydelse, samt strandängan ingår i ett Natura 2000-område.

Riksintressen

Reservatet utgör i sin helhet riksintresse för Naturvården enligt 3 kap. miljöbalken, NRO 05061 Södra Bråviken, samt riksintresse för yrkesfiske, område 26 Bråviken. Vad gäller riksintressen enligt 4 kap. miljöbalken ligger reservatet i området som omfattas av 4 kap. 4 §, högexploaterad kust, där särskilda bestämmelser gäller för hushållning med mark och vatten.

Ållonöfjärden som helhet är också utpekad av Sveriges regering som Natura 2000-område enligt EU:s fågeldirektiv, Södra Bråviken. Strandängan inom Skenäs naturreservat är utpekad som Natura 2000-område enligt EU:s art- och habitatdirektiv.

Länsstyrelsen bedömer att reservatets syfte går att förena med dessa riksintressen.

Lämplig användning av markområde

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 kap. miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av Skenäs naturreservat är förenligt med en, från allmän synpunkt, lämplig användning av markområdet och att beslutet, i enlighet med 7 kap. 8 § miljöbalken, inte strider mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Beslutet bedöms även förenligt med gällande översiktsplan.

Intresseprövning

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att bildandet av Skenäs naturreservat inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning av påverkan av beslutet på allemansrätten

Länsstyrelsen ska enligt Förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, i den omfattning det behövs, göra en konsekvensutredning av hur allemansrätten påverkas genom beslutet om naturreservat. Länsstyrelsen gör bedömningen att naturreservatsbildningen inte medför negativa konsekvenser för vistelse och färd i naturreservatet. Ordningsföreskrifterna ska samtidigt leda till att reservatets syfte tillgodoses.

Agenda 2030, miljö kvalitetsmål och ekosystemtjänster

Bildandet av naturreservatet Skenäs naturreservat är en del av uppfyllandet av Agenda 2030 främst mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald och av miljö kvalitetsmålen "Hav i balans samt levande kust och skärgård", "Myllrande våtmarker", "Ett rikt odlingslandskap", "Levande skogar", och "Ett rikt växt- och djurliv" om vilka Sveriges riksdag och regering beslutat. Skyddet värnar också viktiga ekosystemtjänster som fiskreproduktion, produktion av födoresurser för fågel och fisk samt viktiga upplevelsevärden.

Ärendets handläggning

Dokumentation

De mycket höga naturvärdena inom Skenäs naturreservat dokumenterades i samband med Skogsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper på fastigheten år 1997. Naturvärdena i Ållonöfjärden har dokumenterats i flera naturvärdesinventeringar utförda av Norrköpings kommun samt Länsstyrelsen Östergötland. Undervattensvegetationen inventerades år 2004, 2010, 2015 och 2016. Naturvärdena på strandängarna har uppmärksammas i flera inventeringar bland annat i ängs- och betesmarksinventeringen och våtmarksinventeringen av Länsstyrelsen Östergötland respektive Skogsstyrelsen. Området finns med i Norrköpings kommuns naturvärdeskarta och har beteckningen klass 1, högsta naturvärdesklass.

Reservatsbildning

Diskussioner mellan markägarna och Länsstyrelsen har förts sedan de höga naturvärdena inom området blev kända. En värdering har tagits fram på uppdrag av Länsstyrelsen. Därefter har Länsstyrelsen förhandlat med markägaren och kommit överens om ekonomisk ersättning för intrånget i markanvändningen som blir konsekvensen av naturreservatsbildningen. Beslut om inbetalning av ersättningen fattades av Naturvårdsverket 2021 och ersättningen har betalats ut till markägaren. Mätning av exakt gräns kommer att ske som kan innebära mindre justering av reservatsgränsen

Remiss och bemötande av remissvar

Länsstyrelsen har remitterat förslag till beslut till markägare, övriga berörda sakägare, Havs- och Vattenmyndigheten, Riksantikvarieämbetet, Sjöfartsverket, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Naturvårdsverket, Norrköpings kommun, Fågelföreningen i Norrköping, Naturskyddsföreningen i Norrköping, Naturskyddsföreningen i Östergötland och Anders Sjöberg.

Remissvar har inkommit från Havs- och Vattenmyndigheten, Sjöfartsverket, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Norrköpings kommun samt Fågelföreningen i Norrköping i ett gemensamt svar med Östergötlands ornitologiska förening. Sveriges geologiska undersökning, samt Naturvårdsverket och Havs- och Vattenmyndigheten (vilka haft samråd om beslut genom databasen VIC-natur och meddelar de anser samråd i ärendet avklarat) har avstått från att yttra sig.

Sjöfartsverket meddelar att de inte har något att erinra mot beslutsförslaget. De ser positivt på att drift under håll och nyanläggning av sjösäkerhetsanordningar ej hindras av föreskrifterna. Skogsstyrelsen är positiv till bildande av naturreservatet och bedömer att pågående skogsbruk på angränsande skogsmark inte försvåras. Skogsstyrelsen tillstyrker förslaget och bedömer att skötselplanen är väl anpassad till de skiftande naturmiljöer som finns inom reservatet och att föreslagna skötselåtgärder är förenliga med det ingående Natura 2000-områdets syfte. Norrköpings kommun meddelar att de ställer sig bakom förslaget. Fågelföreningen i Norrköping och Östergötlands ornitologiska förening anser att förslaget inklusive skötselplan är väl genomarbetad med en målmedveten inriktning att bevara områdets naturvärden och tillstyrker remissen till fullo.

Övrigt

Natura 2000

Livsmiljöer och arter som är utpekade enligt Natura 2000 ska uppnå eller bevara ett gynnsamt tillstånd. Detta innebär att verksamheter eller åtgärder som kan orsaka betydande påverkan på områdets livsmiljöer, och/eller störa arter i området, kräver tillstånd enligt 7 kap. 28a § första stycket miljöbalken.

Verksamheter som är direkt förenliga med områdets förvaltning och skötsel kräver ej tillstånd (7 kap. 28a §, andra stycket miljöbalken). Åtgärder enligt fastställd skötselplan kan dock kräva tillstånd.

Om verksamheten eller åtgärden kräver en tillståndsprövning ska en specifik miljöbedömning göras. Detta innebär att tillståndsprövningen ska föregås av ett avgränsningssamråd, samt att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) bifogas ansökan om tillstånd (6 kap. 28 § miljöbalken). MKB:n ska belysa hur områdets utpekade livsmiljöer och arter påverkas.

Strandskydd

Hela reservatet är beläget inom område där strandskyddsbestämmelser gäller enligt 7 kap. miljöbalken.

Hur man överklagar

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsrådet Ann Holmlid med naturvårdshandläggaren Olle Jonsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Marina Verbova, samhällsplaneraren Sara E Lilljebjörn, länsjuristen Martina Willgert, antikvarien Malin Svarvar och lantbrukskonsulenten Matilda Hansen medverkat.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Sändlista
2. Beslutskarta
3. Hur man överklagar
4. Skötselplan

Sändlista

Bilaga 1

Specialfastigheter Sverige AB, charlotte.fredriksson@specialfastigheter.se

Havs- och Vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se

Riksantikvarieämbetet, registrator@raa.se

Sjöfartsverket, sjofartsverket@sjofartsverket.se

Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se

Sveriges geologiska undersökning, sgu@sgu.se

Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se

Norrköpings kommun, norrkoping.kommun@norrkoping.se

Fågelföreningen i Norrköping, mats.e.hjelte@gmail.com

Naturskyddsföreningen i Norrköping, stefan.arrelid@telia.com

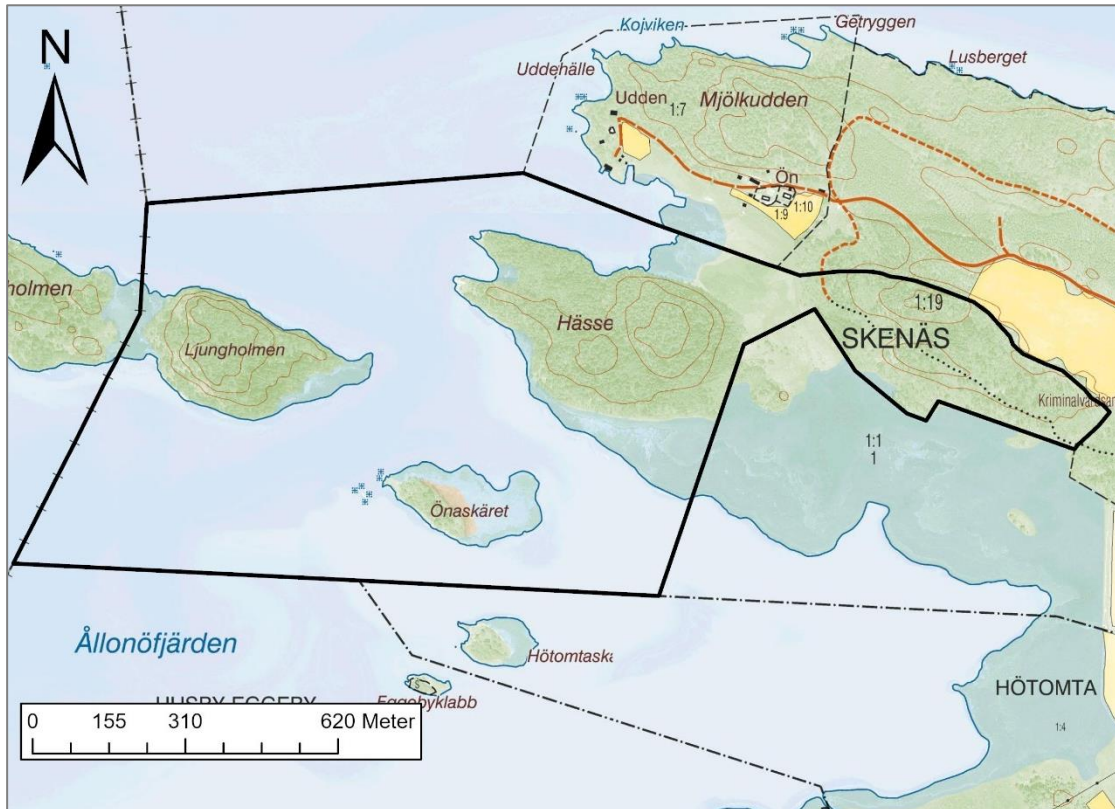
Naturskyddsföreningen Östergötland, barbro.jaxon@gmail.com, nortunagard@gmail.com

Anders Sjöberg, s@krullen.se

Beslutskarta

Bilaga 2

Karta tillhörande Länsstyrelsens beslut om Skenäs naturreservat beslutat 2023-09-25. Objektsnummer (NVR-id) 2057562, dnr 511-20280-21. Observera att namnet på halvön inom reservatet är Hässelholmen. © Bakgrundskartor Lantmäteriet.

Bilaga 3

Du kan överklaga beslutet

Om du inte är nöjd med länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Hur överklagar jag beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Östergötland antingen via e-post; ostergotland@lansstyrelsen.se, eller med post; Östgötagatan 3, 581 86 Linköping.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till länsstyrelsen **inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet**. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades**.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som överklagas, beslutets datum och diarienummer,
- hur du vill att beslutet ska ändras, samt
- varför du anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta länsstyrelsen via e-post, ostergotland@lansstyrelsen.se eller via växeltelefonnummer 010-223 50 00. Ange diarienumret för detta ärende. Numret finns uppe till höger på första sidan.

Skötselplan för Skenäs naturreservat

Bilaga 4

Fastställt 2023-09-25

Skötselplan för naturreservatet Skenäs Fastställt 2023-09-25

Meddelande

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast inom 10 år för att bedöma behovet av revidering.

Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen 2023.

Planförfattare har varit Eva Siljeholm och Marika Sjödin

Referens

Eva Siljeholm och Marika Sjödin, enheten för naturskydd
2023

Kontaktperson

Enheten för skötsel av skyddad natur
Länsstyrelsen Östergötland, 010-223 50 00

Webbplats

www.lansstyrelsen.se/ostergotland

Fotografier

Eva Siljeholm

Kartmaterial

© Lantmäteriet

© Länsstyrelsen Östergötland 2023

Länsstyrelsen Östergötland

Östgötagatan 3, 581 86 Linköping

Växel: 010-223 50 00

E-post: ostergotland@lansstyrelsen.se

lansstyrelsen.se/ostergotland

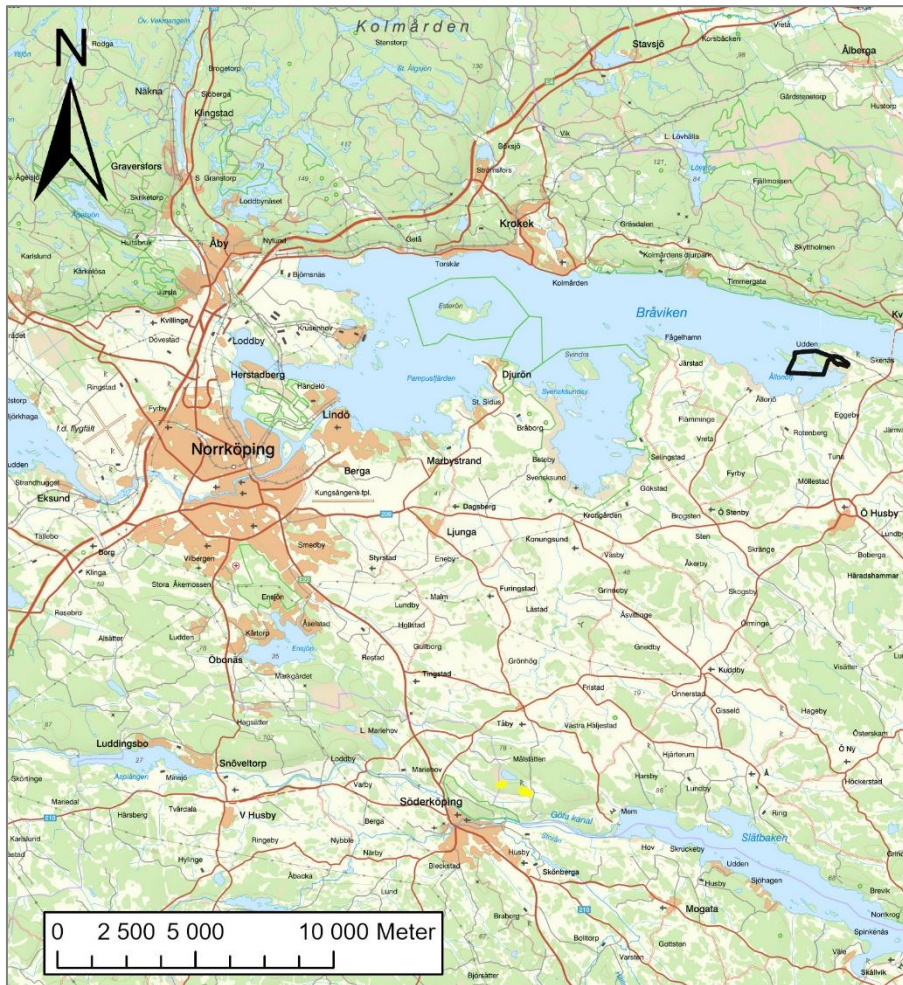
Innehåll

Innehåll	3
Allmän beskrivning	4
Administrativa data om naturreservatet	4
Syfte, föreskrifter och skäl för beslut	5
Beskrivning av reservatet	5
Plandel	13
Syfte med naturreservatet	13
Disposition och skötsel av mark	13
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	22
Karta	25

Allmän beskrivning

Administrativa data om naturreservatet

Reservatets namn	Skenäs naturreservat	
NVR-id	2057562	
Beslutsdatum	2023-09-25	
Län	Östergötland	
Kommun	Norrköping	
Areal	Total areal:	111,2 ha
	Land:	44,0 ha
	Vatten:	67,2 ha
	Produktiv skog:	31,4 ha
Naturtyper enligt Natura 2000 Med naturtypskod	Strandängar vid Östersjön (1630)	4,3 ha
	Taiga (9010)	7,3 ha
	Trädklädd betesmark (9070)	4,2 (19,9*) ha
	Estuarier (1130)	66,9 ha
	* delar m. restaureringsbehov ingår, se resp omr.	
Prioriterade bevarandevärden		
Naturtyper:	Grund vegetationstäckta bottnar, ädellövskog, blandskog, havsstrandäng	
Arter/grupper:	Mossor, lavar, svampar, alger	
Strukturer:	Gamla träd, död ved, undervattensvegetation	
Kulturmiljöer:	Hävdade strandängar	
Friluftsliv:	-	
Övrigt	-	
Fastighet	Skenäs 1:19	
Förvaltare	Länsstyrelsen Östergötland	
Lägesbeskrivning	Reservatet ligger cirka 4,5 kilometer norr om Östra husby i Norrköping kommun.	
Vägbeskrivning	Området är i nuläget svårtillgängligt i sitt läge vid Anstalten Skenäs. parkeringsplats kan eventuellt komma att anläggas söder om reservatet.	

Karta 1. Skenäs naturreservat är beläget på en udde cirka 4,5 kilometer norr om Östra Husby i Norrköpings kommun.

Syfte, föreskrifter och skäl för beslut

Se skötselplanens plandel sidan 13, eller reservatsbeslutet.

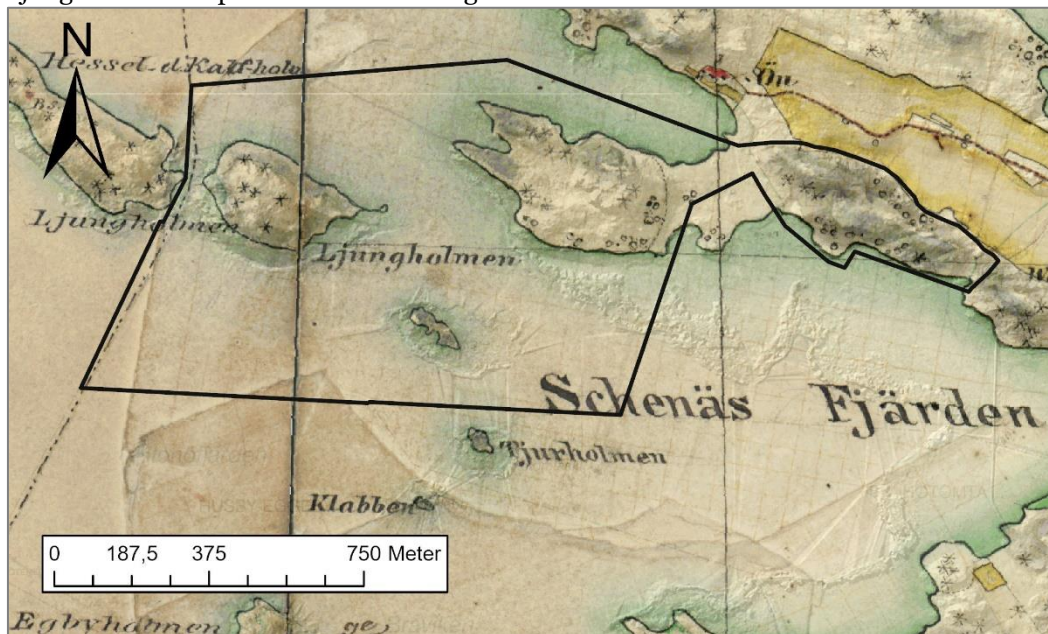
Beskrivning av reservatet

Översiktlig beskrivning

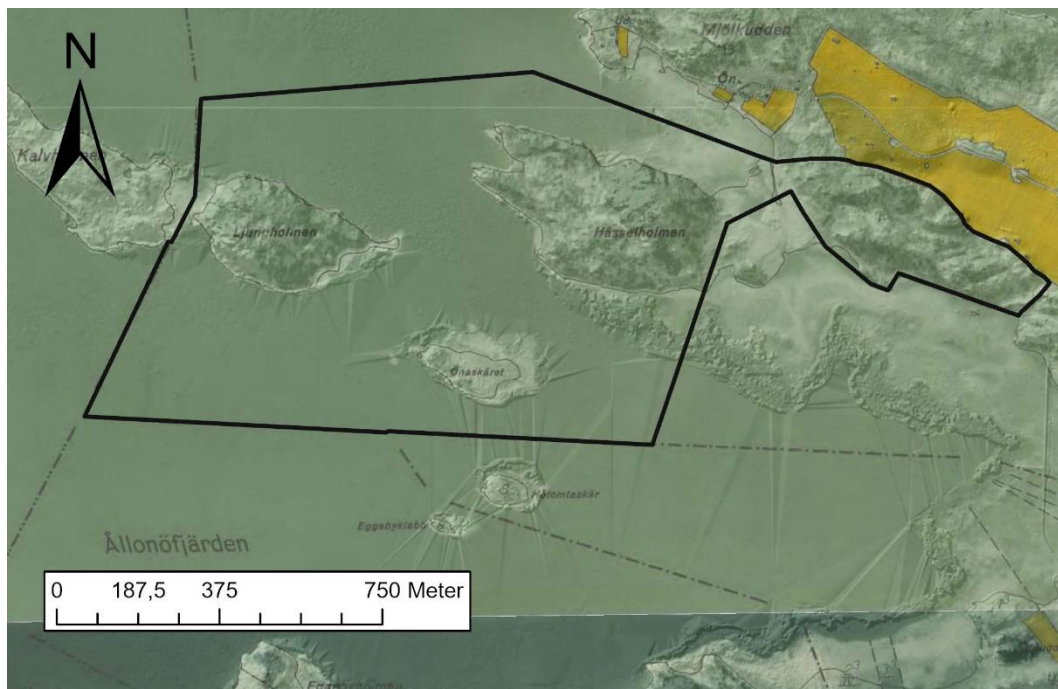
Skenäs naturreservat ligger på en mindre halvö på Bråvikens södra sida cirka två mil öster om Norrköping. Här finns ekbackar med grova ekar, blandskogar, havsstrandängar och grunda vegetationstäckta bottenar. Reservatet är cirka 111 hektar.

Historisk och nuvarande markanvändning

På häradsekonomiska kartan från 1800-talet kan det utläsas att landområdet inom reservatet bestod av lövskog i området söder om åkern. Barrskog återfanns på Ljungholmen och på norra delen av Högholmen.

Karta 2. Häradsekonomiska kartan från åren 1866 till 1877. Gula områden är åker och vita är utmark. Ringar är områden dominerade av lövträd och stjärnor är dominerade av barrträd.

Karta 3. Fastighetskartan från 1946 med flygfotografi i bakgrunden. Observera att strandlinjen gick högre upp än idag.

Områdets bevarandevärden

Biologiska bevarandevärden

Skenäs naturreservat utgörs av en ekhage som ligger i en vacker sydsluttning ner till den stora havsstrandängan vid Skenäs. Havsstrandängan ingår i Natura 2000-nätverket men största delen ligger utanför reservatet. Det är bara den västra delen av havsstrandängan som ingår i reservatet. Inom området finns också marina naturvärden.

I väster reser sig halvön Hässelholmen. Den är bevuxen med en luckig gammal skog med äldre löv som ek, asp och al i sjökanten. Barrskogen dominerar med tall som vanligaste trädslag, men det finns även en hel del gran. Träden är oftast gamla men det finns också en yngre trädgeneration. Bitvis förekommer död ved.

Ljungholmen är en ganska hög och kuperad ö. I väster finns öppna klippor. I övrigt är ön skogsklädd. Tall dominerar centralt och i väster medan granen härskar över de lägre östra delarna. Här är lövinslaget stort. På tall växer talticka och man finner även långfliksmossa och blåmossa. Det finns mycket död ved i olika dimensioner och nedbrytningsgrad.

De marina grunda bottenarna har ett högt naturvärde. Värdet betingas framför allt av områdets utbredda grundbottnar med strukturbyggande makrofyter som axslinga, borstnate, hornsärv och frilevande blåstång. Av lite ovanligare och känsliga arter förekommer kransalgerna grönsträfsse, borststräfsse och havsrufse. Vid Önaskäret hittades år 2004 även den ovanliga kransalgsarter papillsträfsse.

Vattenområdet utgör en viktig livsmiljö för ryggradslösa djur, fisk och fågel och är ett så kallat Ramsar-område tillsammans med övriga Ållonöfjärden och Svensksundsviken. Ramsar-områden är områden som åtnjuter skydd enligt Ramsarkonventionen, vars parter, däribland Sverige, har åtagit sig att peka ut sina värdefullaste våtmarker och bevara dessa områden. Förutom myrar, mader, sumpskog, strandängar och annan fuktig mark omfattar Ramsarkonventionen grunda havsområden, sjöar och vattendrag. Totalt finns drygt 2 400 ramsarområden i världen. Välkända områden som delvis är ramsarområden är Stora Barriärrevet i Australien, Okavangodeltat i Botswana och Everglades i USA.

Bild 1. Grova tallar med vedsvampen tallticka i en luckig skog.

Tabell 1. Naturvårdsintressanta arter i Skenäs naturreservat.

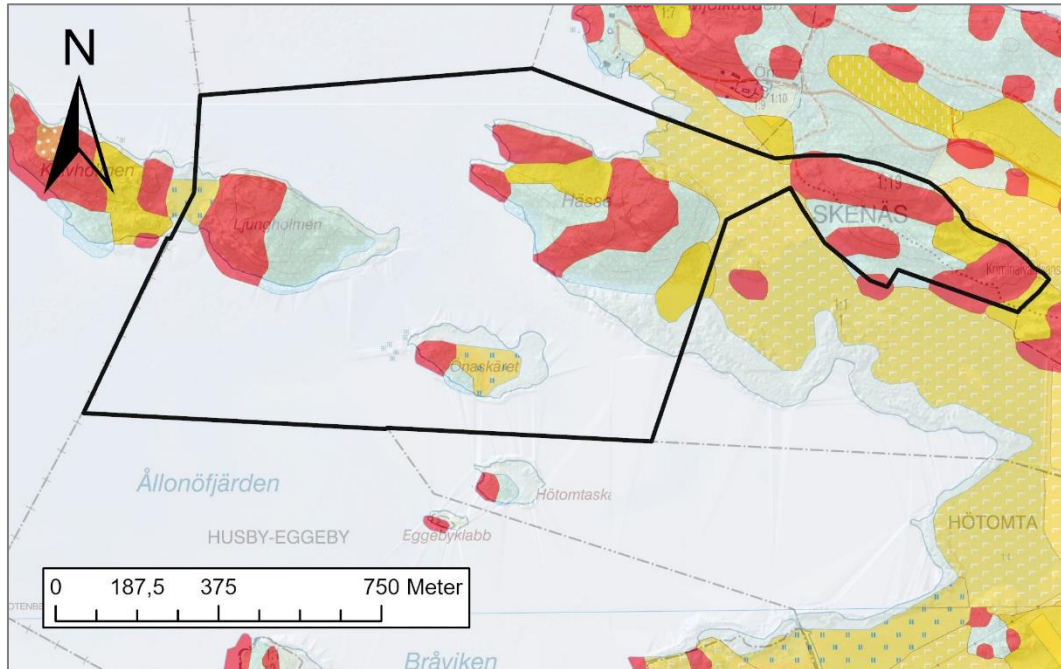
ART	VETENSKPLIGT NAMN	KATEGORI	LIVSMILJÖ
FÅGLAR			
Tofsvipa	<i>Vanellus vanellus</i>	F, VU	Hävdade marker
Rödbena	<i>Tringa totanus</i>	F, T	Hävdade strandängar
Enkelbeckasin	<i>Gallinago gallinago</i>	F, T	Hävdade marker
INSEKTER			
Granbarkgnagare	<i>Microbregma emarginatum</i>	S	I barken på gamla granar
ALGER			
Grönsträfse	<i>Chara baltica</i>	T	Grunda bottnar, störningskänslig
Borststräfse	<i>Chara aspera</i>	T	Grunda bottnar, störningskänslig
Havsrufse	<i>Tolypella nidifica</i>	T	Grunda lite exponerade bottnar
Blåstång	<i>Fucus vesiculosus</i>	T	Förekommer både som löslevande och fastsittande
KÄRLVÄXTER			
Blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>	S	Kalkrik mark
Gullviva	<i>Primula veris</i>	F	Lundmiljö, hävdade marker
Ormbär	<i>Paris Quadrifolia</i>	S	Ormbär
MOSSOR			
Blåmossa	<i>Leucobryum glaucum</i>	S	Lång markkontinuitet
Fällmossa	<i>Antitrichia curtipendula</i>	S	På träd eller block/häll, halvskuggigt
LAVAR			
Gryinig blåslav	<i>Hypogymnia farinacea</i>	T	Bark av tall, gran och björk
Gulpudrad nållav	<i>Calicium adpersum</i>	S	På grov ekbark
SVAMPAR			
Tallticka	<i>Porodaedalea pini</i>	NT	Levande gamla tallar
Koralltaggsvamp	<i>Hericium coralloides</i>	NT	Asp eller björkved
Grovticka	<i>Phaeolus schweinitzii</i>	S	På rötter av tall
Rutskinn	<i>Xylobolus frustulatus</i>	NT	På grova barklösa ekgrenar
Blekticka	<i>Haploporus tuberculosus</i>	NT	På undersidan av döda ekgrenar

Tabell 2. Förklaring kategorier i tabell 1.

KATEGORI	FÖRKLARING
F	<i>Fridlyst</i>
S	<i>Signalart för skog</i>
T	<i>Typiska arter</i>
NT	<i>Rödlistad som nära hotad</i>
VU	<i>Rödlistad som sårbar</i>
N 2000	<i>Habitatdirektivet bilaga 2</i>

Geologiska bevarandevärden

Området består till stor del av berg i dagen och små områden med isälvsavlagningar som sandig morän som ofta ligger öster eller sydost om höjderna. Även glacial lera och postglacial finlera förekommer på de låglänta delarna. Det förekommer inga särskilda geologiska bevarandevärden i området.

Karta 4. Jordartskarta, rött = berg i dagen eller berg med tunt jordlaget, ljus grönt = sandig morän, orange = glacial lera och orange med små vita streck = postglacial finlera

Kulturhistoriska lämningar

Inga kulturhistoriska lämningar är registrerade inom naturreservatet men området är inte fullständigt inventerat avseende detta. I den händelse okända forn- eller kulturlämningar påträffas ska skydd och hänsyn till dessa tillgodoses samt anmälan till Enheten för kulturmiljö vid Länsstyrelsen göras. Fornlämningar skyddas av kulturmiljölagen.

Intressen för friluftslivet

Ekhagen och strandnära skogsmiljön på Hässelholmen är ett trevligt besöksmål. Stränderna är dock inte lättillgängliga på grund av vassens utbredning utefter de långgrundna stränderna. Vintertid är Ållonöfjärden tillgänglig med skridskor eller skidor.

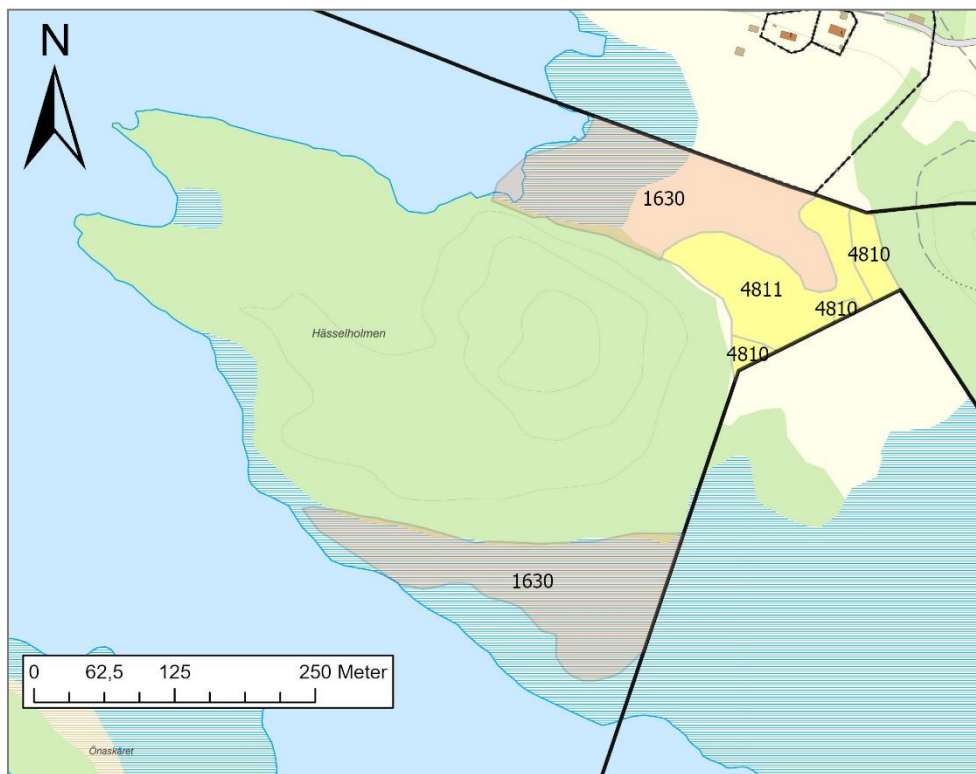
Natura 2000

Områdestyp

En mindre del av naturreservatet Skenäs ingår i Natura 2000-nätverket som område SE0230171.

Skenäs Natura 2000-området består av fyra olika strandängar. Det är en mindre del av den största strandängen som ingår i Skenäs naturreservat.

Markerna inom Natura 2000-området är ovanligt artrika och omväxlande och med många växtarter som indikerar långvarig hävd genom slätter och bete. Strandängarna är värdefulla för häckande och rastande vadare och andfåglar. Inom Skenäs Natura 2000-område har bland annat tofsvipa, rödbena och enkelbeckasin noterats. På strandängarna växer bland annat gulkämpar, blåsklöver, kustarun, dvärgarun, strandkrypa, stallört och norskstarr. På bättre och lösare mark finns gott om blåsäv, tillsammans med krypven, havssäv och kärrdunört. Fläckvis förekommer även bland annat ormtunga och slätterblomma.

Karta 5. Kartan visar områden inom Skenäs naturreservat som ingår i EU's Natura 2000-nätverk. Naturtypskod 1630 – havsstrandäng 4,3 hektar, 4810 – torr till frisk gräsmark 0,3 hektar och 4811 – fuktig till blöt gräsmark 1,1 hektar.

I reservatet finns följande natura 2000-naturtyper:

Naturtyp	Areal, hektar
Strandängar vid Östersjön (1630)	4,3
Trädklädd betesmark (9070)	4,2 (19,9 inkl. de i otillfredst. bevarandetilstånd)
Taiga (9010)	7,3
Estuarier (1130) eller Stora vikar o sund (1160)	66,9

Bevarandemål för naturtyperna anges under respektive skötselområde.

Källuppgifter

- Jordartsdatabasen 2016, Sveriges Geologiska Undersökning.
- Berggrundsdatabasen 2016, Sveriges Geologiska Undersökning.
- Historiska kartor och flygbilder, Lantmäteriet.
- Artportalen, Artdatabanken.
- Bevarandeplan för Natura 2000-området Skenäs

Bild 2. Grova lätt igenväxta ekar.

Plandel

Syfte med naturreservatet

Syftet med Skenäs naturreservat är att i gynnsamt tillstånd bevara och vårda delar av en naturligt grund havsvik med höga naturvärden i den marina miljön samt i omgivande vassområden och havsstrandängar. Syftet är också att i gynnsamt tillstånd bevara de angränsande betespräglade ek- och tallskogarna och skogarna med naturskogskaraktär. De typiska arter och växt- och djursamhällen som är karaktäristiska för dessa livsmiljöer ska förekomma i gynnsamt tillstånd. Syftet är också att säkerställa att naturliga strukturer och funktioner i marina ekosystem upprätthålls. Områdets betydelse som rast- och häckningsområde för fåglar samt reproduktions- och uppväxtområde för akvatiska djurarter skall skyddas och om möjligt förstärkas. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Utpekade livsmiljöer, arter och naturtyper enligt Natura 2000 skall uppnå eller bibehålla ett gynnsamt tillstånd. Områdets vattenmiljö ska hålla god ekologisk status.

Disposition och skötsel av mark

Syftet ska nås genom att:

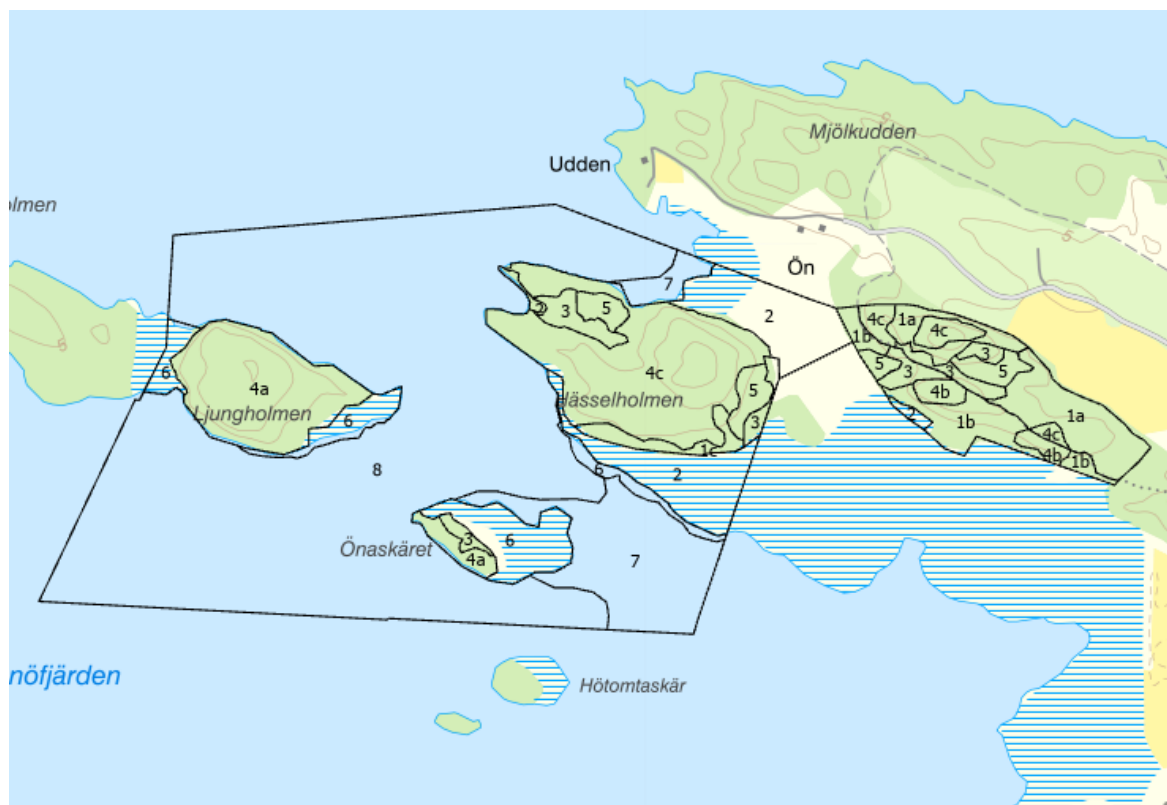
- Fisksamhället, speciellt rovfiskbestånden, förvaltas för att gynna naturliga funktioner i marina näringsvävar.
- Den marina miljön skyddas från ingrepp som riskerar orsaka försämrade förhållanden för områdets växt- och djursamhällen.
- De kulturformade naturvärdena på de hävdade havsstrandängarna bibehålls genom naturvårdsinriktad skötsel eller restaurering.
- Skogen lämnas i huvudsak för fri utveckling med undantag för de betespräglade skogarna som fortsätter hävdas. En försiktig frihuggning av ljusgynnade träd kan utföras.
- Åtgärder för att återställa påverkade områdets hydrologi
- För att nå syftet för friluftslivet kan anordningar för friluftslivet bli aktuella.

Se vidare under respektive skötselområde.

Skötselområden

Reservatet är indelat i 8 skötselområden;

1. Ädellövblandskog och alskog
2. Havsstrandäng och betesmark
3. Yngre lövblandskog
4. Barrblandskog
5. Yngre barrskog
6. Vassområden
7. Marina vegetationsklädda grundbottnar
8. Marina grundbottnar
9. Anordningar för friluftslivet (ej i karta)

Karta 5. Karta över skötselområden i Skenäs naturreservat

Skötselområde 1, ädellövblandskog och alskog

Areal: 7,6 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Trädklädd betesmark, naturtypskod 9070 3,4 hektar, samt restaurerbar 9070 4,1 hektar (som annars kommer att övergå till Äldre ädellövskog, naturtypskod 9020). Ett par småpartier (ca 1 hektar) Lövsumpskog, naturtypskod 9180, ingår i dessa arealer.

Målnaturtyp: 9070 ca 6,6 hektar (alternativt 9020 för 4,1 hektar), samt 9180 ca 1 hektar

Beskrivning

Skötselområdet består av en flerskiktad luckig blandskog där det äldsta trädskiktet består av ek och tall. Enstaka gamla granar förekommer också. Det finns även en yngre generation av ek, tall, gran och andra lövträd som asp och björk. Delområden 1b och 1c har skogsbeteskaraktär. Södra delen av skogen norr om havsstrandängens (delområde 1b) betas tillsammans med havsstrandängens. Norra delen (1a) saknar dock hävd och här finns ett mer utbrett sly- och buskskikt som på vissa platser skuggar äldre ekar. Även delområdet på Hässelholmen saknar bete (1c), men här

finns mer karaktär av skogbete kvar och många av ekarna trängs här av yngre och medelålders uppväxande gran (men här förekommer även några äldre granar som har naturvärden).

Bild 5. Ekskog.

På de gamla grova ädellövträden i skötselområdet finns en artrik flora av bland annat lavar och svampar. På döda grenar av ek växer till exempel rutskinns- och blekticka. Grova och gamla ekar finns utspridda över hela området, många har skorpbark och håligheter med mulm. I kantzonen mot den öppna marken finns också grova gamla tallar och enstaka lind.

I det största delområdet, norr om strandängen (1b), finns insprängt i den ekdominerade skogen fuktstråk med al. Strax norr om en nordvärd brant med mossiga hållar förekommer en del grova ekar tillsammans med ett yngre trädskikt. I själva branten växer gamla tallar och enstaka gamla gran.

På södra delen av Hässelholmen (1c) står i zonen mot havsstrandängen flera grova gamla ekar tillsammans med yngre löv och gammal tall. Även i den gamla barrskogen (skötselområde 4) förekommer ek, asp och björk spridd, en del grova och gamla.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd:

Skötselområdet har inom 1b och 1c väl utvecklade naturvärden knutna till betespräglade ek-ädellövdominerade skogar med luckig karaktär eller till betade lövblandskogar med ett betydande inslag av ek tillsammans med ett större inslag av gamla tallar och även gran. Ett buskskikt finns med flera blommande arter och hassel. Skötselområde 1a har, om restaurering för bete sker, samma mål som 1b och 1c. Om bete inte blir aktuellt är istället målet en äldre ädellövdominerad skog där gamla, grova betespräglade lövträd kan överleva lång tid. Gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner är viktiga strukturer. Bryn och små gläntor är

också ett viktigt inslag. Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet, som är knutna till eller beroende av dessa miljöer, ska fortleva på lång sikt och helst öka i utbredning eller populationsstorlek

Åtgärder

- Om ett för tätt uppslag av sly eller buskar uppstår kan delar av det röjas bort. Låt dock alltid en flerskiktning finnas i området. Buskskiktet skyddar även ekplantor från betande djur. En del eller allt av det bortröjda materialet kan lämnas kvar i högar både i ljusöppna och mer slutna områden. Anpassa åtgärden efter betestryck för att undvika ökat uppslag.
- Grova vidgreniga ljusgynnade lövträd kan frihuggas från unga träd som växer in i dess kronor. Lämna dock bärande buskar, till exempel hagtorn och hassel.
- Bete är prioriterat i 1b, önskvärt i 1b och får i samband med restaurering ske i 1a.

Skötselområde 2, havsstrandäng samt betesmark

Areal: 7,4 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Strandängar vid Östersjön, naturtypskod 1630 – 4,3 hektar

Målnaturtyp: 1630 – 5,0 hektar

Beskrivning

Strandängen nordost om Hässelholmen har en välutvecklad och typisk zonering för Östersjön med arter som gulkämpar, blåsklöver, kustarun och strandkrypa. På lösare mark finns gott om blåsäv, tillsammans med krypven och havssäv. Området nyttjas av rastande och häckande fåglar som tofsvipa, rödbena och enkelbeckasin. Den högre delen av området består av en frisk till torr gräsmark. Mot vatten vidtar täta bestånd av bladvass.

Söder om Hässelholmen ligger en smal zon med betad havsstrandäng innanför ett vassområde. Även denna lilla smala strandäng har en för Östersjön typisk zonering även om de olika zonerna inte är lika välutvecklade som den större strandängens zoner.

Delar av området betas av nöt. Under 2020 restaurerades delar av strandängen och vassen slåttrades. För att effekten ska kvarstå långsiktigt behövs ett tillräckligt hårt betestryck. Hela strandängen bör betas. Idag finns ett stängsel över strandängen som hindrar betesdjuren att beta på delar av denna.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet har höga naturvärden knutna till öppen ogödlad havsstrandäng, gräsmark och vassområde. Bryn av blommande buskar växer i delar av kantzonen mot skogen och i betesmarken, men där i mindre omfattning. Havstrandängarna har en typisk zonering av salt- och vattentålig vegetation. På den friska till torra betesmarken finns en betesgynnad och artrik flora. Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet, som är knutna till eller beroende av öppen till halvöppen strandäng, vassområde, betesmark och brynmiljöer ska så långt som möjligt etableras och fortleva på lång sikt.

Åtgärder

- Rönjning av igenväxningsvegetation får utföras. Låt eventuellt bryn av buskar etablera sig i kantzonen mot skogen. Viktigast är sydvända bryn.
- Vid rönjning av igenväxningsvegetation får en del av det röjda materialet föras bort, en del kan också läggas i kantzonen mot skogen.
- Träd som faller in på strandängen från omgivande områden får flyttas bort från strandängen.

- Vid behov får området slås.
- Området bör hävdas genom bete.

Bild 3. En ung albard växer in i strandängen.

Skötselområde 3, Yngre lövblandskog (lövsumpskog och lövskog på fastmark)

Areal: 2,7 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: -

Målnaturtyper: Lövsumpskog, naturtypskod 9080, Trädklädd betesmark, naturtypskod 9070 eller Ädellövskog naturtypskod 9020

Beskrivning

Delområdena har troligen uppstått genom utebliven hävd. De domineras av ek, björk och asp i 40 till 50 års åldern, men det förekommer träd i flera åldrar. I sumpskogsdelarna dominerar al. Skogen är bitvis luckig och det finns ett betydande inslag av gammal tall, enstaka gammal ek och även några gamla granar. De olika delområdena är variationsrika med olika trädslag, ålder och täthet.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Åtgärder

- Bete kan förekomma, men lövsumpskogsdelarna lämnas i övrigt utan åtgärder.
- Utanför sumpskogarna kan röjning av igenväxningsvegetation utföras, sträva efter att bevara och eventuellt förstärka de gläntor som finns.
- Om inslaget av inträngande gran blir stort ska en del dödas, enbart yngre granar dödas. Barrträd kan i vissa delar uppgå till cirka 40 procent av virkesförrådet. Åtgärden upprepas vid behov.
- Grova vidgreniga ljusgynnade lövträd kan frihuggas från unga träd som växer in i dess kronor.
- Ingen död ved ska tas bort från området.

Skötselområde 4, barrblandskog

Areal: 19,5 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Trädklädd betesmark, naturtypskod 9070 – 0,8 hektar, samt 11,5 hektar i dåligt tillstånd (som på sikt kommer att övergå till 9010 om inte restaurering för att återinföra skogsbete sker), Taiga, naturtypskod 9010 – 7,3 hektar (Ljungholmen och Önaskäret)

Målnaturtyp: 9070 – 12,3 hektar, 9010 – 7,3 hektar

Beskrivning

På Hässelholmen (4c) dominerar gammal tall och gran men det finns även ett större inslag av lövträd, varav flera gamla ekar, asp och björk. Även medelålders och yngre gran är allmänt förekommande. Tallticka växer på flera träd. I området växer även grov gammal gran och asp tillsammans med enstaka cirka 100-åriga ekar. Mot sjön i norr finns en bård av klibbal. Förutom de gamla träden finns även ett inslag av yngre träd. Området är luckigt och bär spår av tidigare bete, bitvis förekommer en stor mängd död ved i olika dimensioner och nedbrytningsgrad.

I ett stråk ner mot strandängen och den norra reservatsgränsen ligger en höjd med mycket berg i dagen. Hällmarken är bevuxen med ett glest trädskikt av gamla tallar. Det finns en del död ved. Även denna skog bär spår av tidigare bete genom det glesa trädskiktet och de små gläntorna.

Ljungholmen är en ganska hög och kuperad skogsklädd ö. I väster finns några mindre avsnitt med öppna klippor. Tall dominerar centralt och i väster medan granen härskar i de lägre östra delarna. I öster är lövinslaget stort. På tall växer tallticka och man finner även långfliksmossa på död ved och stora kuddar med blåmossa. På Önaholmen växer både en del äldre tall och gran samt på nordöstra sidan en del ek och andra lövträd. Aldern är ungt till medelålders.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet har höga naturvärden knutna till de barrdominerade gammelskogsmiljöerna med de strukturer som hör till dessa naturtyper. Gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner är viktiga strukturer. Solbelysta tallar, både levande och döda, stående i naturligt öppnare miljöer som på hällmarken förekommer. Även mer slutna och skuggiga partier med gamla granar är ett viktigt inslag. Löv ska i framtiden finnas, bitvis som ett betydande inslag. Omvälvande störningar i form av till exempel insektsangrepp eller brand kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär. Detta är en del av skogens utveckling. Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet, som är knutna till eller beroende av lång skoglig kontinuitet, gamla träd och död ved i olika former, även solexponerad, ska så långt som möjligt fortleva på lång sikt och helst öka i utbredning eller populationsstorlek.

4a) Skogen utgörs av naturskogsartad barrblandskog formad av naturliga processer (om bete skulle kunna anordnas får dock området ha mål som 1b).

4b) Skogen utgörs av naturskogsartad blandbarrskog formad av naturliga processer. och av traditionellt skogsbete: här förekommer en luckig skogsbeteskaraktär med små gläntor och träd i flera generationer.

4c) Skogen har antingen karaktär av 4a eller 4b, beroende på om området kommer att skötas med bete eller ej (önskvärt är att området sköts som 4b).

Åtgärder

- Om grova ljusgynnade lövträd trängs med unga barrträd (<50 år) kan barrträden dödas. Enbart träd som växer upp i trädets krona dödas. All död ved lämnas vid åtgärden. Åtgärden kan upprepas vid behov.
- Ett antal grovgreniga gamla tallar kan frihuggas från ungt barr (<50 år) som tränger kronan. Välj i första hand sådana som står i naturligt mer öppna miljöer som mot

myrmarker, strandängen, stränder hållmarker eller i den betade skogen. Åtgärden utförs på maximalt 40 träd, och gärna i två omgångar med några års mellanrum. Frihuggningsplan kan sedan upprepas på samma träd vid behov.

- Död tallved kan skapas genom att ett antal tallar dödas. Skapa stående döda träd. Åtgärden utförs på maximalt 10 träd per omgång i två omgångar med cirka fem år emellan. Maximalt ett 20-tal tallar dödas. Inga träd över cirka 120 år dödas.
- Skada cirka 30 tallar. Avsikten är att träden ska överleva långsiktigt och utveckla en kådad död ved. Inga träd över 80 år skadas.
- Mot betesmarken kan ungt barr avdödas för att förstärka brynkaraktären. Åtgärden görs maximalt fem meter från betesmarken.
- I mindre delar av skötselområdet där ung gran hotar att bli för talrik kan en del av de unga granplantorna avdödas. Sträva efter att en viss luckighet i skogen bibehålls.
- Bete, helst med nötkreatur, är prioriterat i 4b och önskvärt i 4c (och får även ske i 4a). I område 4c bör en restaurering för skogsbete ske (och skötselområdet övergår då till 4b). Det innebär att skogsbeteskaraktären förstärks genom att luckor utvidgas genom att främst ta bort en del yngre-medelålders gran. Gamla granar sparas. Gran kan här behöva tas ut för att underlätta för betesdjuren och undvika barkborreangrepp. För att bibehålla den luckiga skogsbeteskaraktären på långsikt i 4b, kan enstaka träd behöva tas ned med vissa ca 5-10 års mellanrum. Alla gamla träd sparas vid åtgärder.

Skötselområde 5, yngre barrskog

Areal: 2,2 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: -

Målnaturtyp: Taiga naturtypskod 9010 eller Trädklädd betesmark naturtypskod 9070.

Beskrivning

Delområdet består av flera mindre områden med yngre-medelålders likåldriga barrbestånd.

Ungefär mitt i ekbacken (gränser till skötselområde 1a och 3) i en mindre dalgång växer gran i 60 till 70 årsåldern. Det finns mycket död ved framför allt av gran, till stor del stående som dött för ett par år sedan. Enstaka ungt löv förekommer också.

I västra kanten av ekbacken (1a/1b/3) mot strandängen finns också ett område med yngre gran, till stor del död efter barkborreangrepp för ett par år sedan. Åldern på träden ligger på cirka 50 till 60 år. I området finns även några gamla tallar, på några växer vedsvampen talticka. På lågmarken utefter strandängen, lite längre åt nordväst står 100-åriga ekar, al och enstaka ung gran.

Yngre gran växer i en dunge på lågmarken i östra kanten av Hässelholmen. Åldern på träden är cirka 60 till 70 år. I området finns även enstaka tall i samma ålder. Alsly växer i en liten remsa i brynet mot den öppna strandängen. Det finns mycket död ved bland granen. Längre åt söder ökar åldern på granen och skogen blir luckigare. Även i nordvästra delen av Hässelholmen finns ett parti med yngre gran.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet har höga naturvärden knutna till de barr- och blandskogsmiljöerna med de strukturer som hör till dessa naturtyper. Gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner är viktiga strukturer. Solbelysta tallar, både levande och döda, stående i naturligt öppnare miljöer som på hållmarken, är ett viktigt inslag. Även mer slutna och skuggiga partier med gamla granar är ett viktigt inslag. Skogen kan vara betad med små luckor. Lövska i framtiden finnas inblandat i skogen bitvis som ett betydande inslag eller som kan dominera. Omvälvande störningar i form av till exempel insektsangrepp eller brand kan leda till att hela eller

delar av skogen under perioder har en annan karaktär. Detta är en del av skogens utveckling. Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet, som är knutna till eller beroende av lång skoglig kontinuitet, gamla träd och död ved i olika former, även solexponerad, ska så långt som möjligt fortleva på lång sikt och helst öka i utbredning eller populationsstorlek.

Åtgärder

- Utvecklingen mot naturskogsartad skog påskyndas genom att yngre tallar, <80 år kan skadas och dödas. Åtgärderna görs oregelbundet med några års mellanrum. Då åtgärden är avslutad ska sammanlagt cirka cirka 10 procent av tallen ha åtgärddats. Lövträd och alla äldre träd gynnas. Granar dödas ej. Granbarkborredödad gran lämnas, men kan vid behov flyttas för att underlätta för betesdjur. Gran som nyligen döddats av granbarkborre får vid behov skiljas från rot och barkas.
- Hela eller delar av skötselområde kan betas och på sikt ingå i andra skötselområden. Restaurering för skogsbeta kan göras som anges för skötselområde 4.

Skötselområde 6, Vassområden

Areal: 5,1 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: -

Beskrivning

Skötselområdet utgör vassområden på fastmark och en mindre del i vattenområdet. I vassområden söker ofta vildsvin skydd. På flygbilder ses vildsvinens stigar genom området. En stor del av vassområdet är fastmark under en stor del av året och skulle med hårdare bete kunna utvecklas till strandäng.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet har höga naturvärden knutna till grundområden och landstrand bevuxna med vass. En zon med grunt vatten finns mellan strandängen och vassen vid högre vattenstånd, en så kallad blå bård. En naturlig igenväxning med lövträd som al och sälg sker i delarna av skötselområdet som finns på Önaskär och Ljungholmen. Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet, som är knutna till eller beroende av naturtypen ska så långt som möjligt etableras och fortleva på lång sikt.

Åtgärder

- Området får brukas genom beteshävd, slåtter eller fräsning.
- Om hävd genom bete eller slåtter inte är aktuell på öarna får dessa utvecklas fritt.

Skötselområde 7 och 8, vegetationsklädda och tomma marina grundområden

Areal: 66,9 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000:

Estuarie naturtypskod 1137 (med dominans av marina kälväxter) – 8,3 hektar

Estuarie naturtypskod 1139 (utan marina kärlväxter) – 58,6 hektar

Målnaturtyp: 1137 – 66,9 hektar

Beskrivning

De marina grundområdena inom skötselområde 7, är bevuxna med beståndsbildande vegetation ner till cirka 1,5 meters djup. Vegetationens förhållandevis låga djuputbredning beror framför allt på de av vågerosion påverkad finsedimentbottnarna. Endast enstaka långskottsväxter återfinns djupare. Av växtarter är borstnate och axslinga vanligast tillsammans med ålnate och löslevande blåstång (rödlistat habitat enligt Helcom). Av de mer känsliga och lite ovanligare arterna hittas kransalgerna grönsträfsa, borststräfsa och havsrufsa. Vid Önaskäret hittades även den ovanliga papillsträfsan 2004. Den återfanns inte vid inventeringen 2015.

Skötselområde 8 är glest bevuxna bottnar eller helt tomma. Uppgifter från mitten av 1950-talet berättar om tät långskottsvegetation inom stora delar av området.

Finsediment dominerar bottnarna. Inslaget av organiskt finmaterial varierar, men är högst i skyddade lägen. På finsedimentbottnar finns även en del sten och grus, framför allt i exponerade lägen. Sand förekommer i mindre omfattning, främst i västvända och något mer exponerade lägen kring Hässelholmen och Önaskäret. Den omfattande fartygstrafiken på Bråviken in till Norrköpings hamn ger erosionsskador på de exponerade stränderna, som t ex norra Ljungholmen. Även de grunda strandnära bottnarna påverkas av detta.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

De marina grundområdena är bevuxna med tät habitatbyggande vegetation och utgör värdefulla lokaler för ryggradslösa djur, fisk och fågel. Undervattensvegetationen har inte minskat sin utbredning. Störningar från motorbåtstrafik har inte ökat. Ingen muddring eller annan negativ påverkan på bottnarna förekommer. Den negativa påverkan från fartygssvall har inte ökat. Den marina miljön är skyddad från ingrepp som riskerar orsaka försämrade förhållanden för områdets växt- och djursamhällen. Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet, som är knutna till eller beroende naturtyperna, ska så långt som möjligt fortleva på lång sikt och helst öka i utbredning eller populationsstorlek.

Åtgärder

Åtgärder för att gynna rovfiskbestånden får genomföras under förutsättning att det inte påverkar övriga naturvärden negativt.

Skötselområde 9, anordningar för friluftslivet

Beskrivning

Idag finns inga anläggningar för friluftslivet. En gammal väg, idag en stig, går från Kriminalvårdsanstalten in i naturreservatets östra del och vidare västerut mot strandängen där den vänder norrut och ansluter till vägen strax öster om gården Ön. Stigen nyttjas från Skenäs boende och besökare.

Bevarandemål

Informationen i området är lätt tillgänglig och bidrar till och förhöjer upplevelsen av besöket. Informationen bidrar till att syftet med områdesskyddet uppnås. Områdets eventuella friluftslivsanläggningar är i gott skick och underlättar för besökare att uppleva området.

Åtgärder för att nå bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- En vandringsled kan anläggas/markeras.
- En parkering för några bilar kan anläggas. Om så blir fallet förslagsvis vid Notuddstäppan på fastighet Hötomt 1:4 och en markerad anslutningsled på cirka 800 meter kan då markeras till reservatsgränsen och den befintliga stigen.

Bild 5. Luckig tallskog på Hässelholmen

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

I tabell 3 har ett underlag sammanställts som ett stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder. De ekonomiska resurserna utgör en begränsande faktor för verksamheten, vilket innebär att förvaltaren måste prioritera mellan åtgärder i länets alla reservat. Prioritet är indelat i 1 till 3, utifrån hur viktigt det är att genomföra för att nå bevarandemålen.

Tabell 3. Sammanställning av planerade åtgärder i reservatet.

Skötselåtgärd	Skötselområde	När	Prioritet
Frihuggning av grovt löv och tall	1, 4	Vid behov	1
Röjning av igenväxningsvegetation	2	Vid behov	1
Avdödning av granplantor och ung gran	3, 4, 5	Vid behov	2
Skapande av tallved och skada tall	4	2024 - 2034	2
Bete	1b, 2, 4b	Årligen	1
Slätter	2	Vid behov	2
Bete	delar av 3, 4c, 5, 6	Minst vartannat år	2
Hydrologisk återställning			3
Eventuell restaurering för bete	4c mm, Hässelholmen		2

Jakt

Jakt är tillåten inom hela reservatet. Vid jakt får jakthund användas. Fyrhjuling eller annat liknande mindre fordon får användas med stor försiktighet vid uttransport av fällt vilt. Markskador på grund av körning ska undvikas.

Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatsgränsen ska utföras av naturvårdsförvaltaren enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Tillsyn

Länsstyrelsen är ansvarig för tillsyn av reservatet.

Dokumentation och uppföljning

Uppföljning av skyddade områden är nödvändigt för att effektivisera och förbättra naturvårdsarbetet i skyddade områden. Uppföljning i skyddade områden ska alltid vara kopplad till syftet med det skyddade området. Uppföljningen ska ligga till grund för revidering av skötselplanen.

Inventeringar

Inga särskilda inventeringar planeras i dagsläget inom reservatet. Kompletterande inventeringar av eklevande samt tallevande insekter vare dock positivt samt uppföljningsinventering av undervattensvegetationen.

Uppföljning

Uppföljning av bevarandemål

Uppföljningen ska ske enligt en för reservatet beslutad uppföljningsplan som anger målindikatorer, tröskelvärden och metodik kopplade till bevarandemålen för olika naturtyper i denna skötselplan. Precisering ska ske i databasen Skötsel-DOS. Uppföljningsplanen ska hållas uppdaterad av Länsstyrelsen. Uppföljningsplanen ska ha sin utgångspunkt i den regionala uppföljningsplanen för Östergötland.
Dokumentation av skötselåtgärder

Alla skötselåtgärder som utförs inom naturreservatet ska dokumenteras skriftligt. Mer omfattande åtgärder ska även fotodokumenteras. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden. Strukturella beståndsförändringar efter storskaliga störningar ska alltid följas upp.

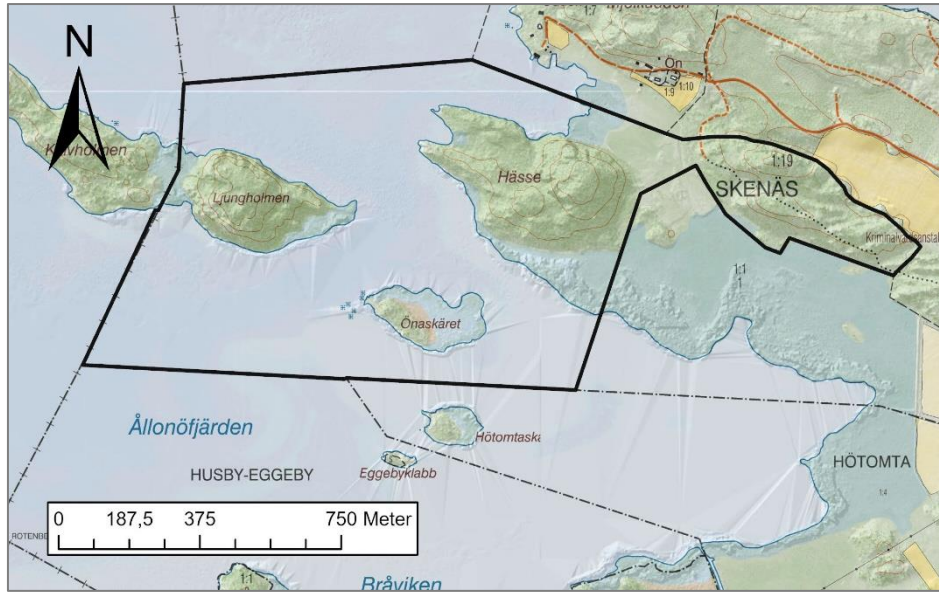
Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Alla i planen redovisade åtgärder bekostas av offentliga medel. Även andra finansierare, exempelvis fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel ska i så fall administreras av Länsstyrelsen.

Bild 6. Gammal tall vid stranden.

Kartor

Karta 7. Karta över Skenås naturreservat. Naturreservatet är avgränsat med heldragen svart linje. © Lantmäteriet geodatasamverkan, © Naturvårdsverket

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 145 290 580 Meters

- Natura 2000-området
- 1630 *Strandängar vid Östersjön
- Annans naturtyp

Karta 8. Natura 2000-områdets avgränsning och naturtypindelning.

Länsstyrelsen skapar samhällsnytta genom rådgivning, samordning, tillstånd, tillsyn, prövning, stöd och bidrag. Vi skyddar miljön, ser till att viktiga natur- och kulturvärden bevaras och skapar förutsättningar för att utveckla landsbygden och näringslivet i länet. Vi har även samhällsviktiga uppdrag inom bland annat krisberedskap, sociala frågor, djurskydd och samhällsplanering. På så sätt bidrar vi till Länsstyrelsens vision om ett livskraftigt Östergötland

